

Inledning

*Maja Elmgren, Maria Folke-Fichtelius, Stina Hallsén,
Henrik Román och Wieland Wermke*

Med denna vänskrift vill vi hedra Eva Forsberg, professor i pedagogik vid Uppsala Universitet. När idén om vänskriften kom upp i samband med Evas 60-årsdag i oktober 2015, blev det tydligt hur många kollegor och vänner som ville visa sin uppskattning genom att skriva texter inom områden som speglar Evas inspirerande och vittomfattande vetenskapliga produktion.

På omslaget finns ett par korpar, som symboliserar två figurer från den nordiska mytologin: Hugin och Munin. De är Odens spejare och budbärare, och skickas ut över världen för att inhämta kunskap och därmed göra Oden allvetande. *Hugin* representerar tanken och *Munin* minnet. De skapar ordning och sanning, genom att bidra med förnuft respektive intuition.

Vi tycker att Hugin och Munin symboliserar Evas arbete väl. Förnuft och intuition präglar den omätliga nyfikenhet som är så utmärkande för henne. Evas korpar söker inga genvägar; de söker alla vägar. Hon är öppen för alla typer av akademiska frågor och är intresserad av vitt skilda svar. Livet och vetenskapen är komplexa, och vägen till ordning och sanning är svår att hitta, men tack vare kombinationen av förnuft och intuition har Eva kommit långt.

Titeln till boken kunde vara ett typiskt Evacitat: Att ta utbildningens komplexitet på allvar. Valet av titel var dock inte lätt. Eva säger många sådana ikoniska meningar som vi, hennes kollegor och vänner, använder oss av i olika samband. Ett annat exempel är: Inget som är komplext kan vara lätt. Det hade också varit en utmärkt titel till boken.

Boken är uppdelat i fyra delar, som speglar Evas huvudsakliga intresseområden under hennes akademiska karriär. Eva har forskat om fenomenet kunskap, utbildningspolitik, pedagogiskt ledarskap och under senare år mer och mer om högre utbildning. Kollegorna som hedrar jubilarerna med sina kapitel har själva valt till vilket område deras bidrag ska höra.

En vänskrift kan ge utrymme för författare att tämligen fritt utveckla och motivera sina tankar. Vi som redaktörer har velat ge författarna denna frihet och också möjlighet att på olika sätt relatera personligt till Eva i sina texter. Det har resulterat i en spännande blandning av texter, som vi själva har läst med stort nöje.

Vänskriften kommer att finnas på internet som ett open access-dokument. Med detta hoppas vi att den kommer att läsas av lärare och studenter, som själva tar utbildningens komplexitet på allvar.

Bidragen i antologins del 1 behandlar den stora frågan om vad kunskap är ur många olika perspektiv. Gemensamt för flera av dessa artiklar är att författarna prövar att på nya sätt kombinera teoretiska perspektiv och begrepp för att förstå och bidra till utvecklingen av centrala kunskapsrelaterade utbildningsfenomen. Fenomenen som berörs är systematiska kunskapsöversikter över utbildningsforskning, lärarutbildning, skolans undervisning, lärande och ämnesinnehåll, samt betyg och intelligensmätningar. Dessutom återfinns två bidrag som på olika sätt problematiserar den svenska pedagogiska forskningens framväxt och nytta, som vetenskap och i relation till skola, stat och samhälle.

Del 2 belyser pedagogiskt ledarskap, ett område som röner alltmer uppmärksamhet inom utbildningsforskningen. Avsnittet behandlar pedagogiskt ledarskap på olika nivåer: de intrikata organisationsstrukturer som lokala skolledare har att relatera till och vilka konsekvenser de får, rektorers ledning av universitet sett ur ett diskursivt perspektiv, samt betydelsen av samtal och reflektion i det pedagogiska ledarskapets språkliga praktik

Del 3 behandlar fenomen som kan kopplas till området högre utbildning. Här samlas texter om forskning och undervisning vid universitet främst ur ett och kvalitetsgranskningsperspektiv, den historiska framväxten av discipliner, styrning av forskningsresurser, samt slutligen relationen mellan forskningen och praktiken.

Del 4 undersöker olika fenomen inom utbildningspolitiken. Inom temat ryms sju kapitel som behandlar utbildningspolitik utifrån vitt skilda perspektiv, frågeställningar och metoder: den svenska läroplansutvecklingen, kommunen som utbildningspolitisk aktör, den svenska förstelärarysreformen utifrån ett professionsperspektiv, en analys av omsorgsbegreppet i förskolepolitiska texter, en diskussion om inkludering som en del av specialpedagogiken, lärarfortbildning i Sverige och Tyskland relaterat till frågor om autonomi samt en studie om relationen mellan meritokrati och föräldramakt.

Alla bidrag har ett gemensamt: var för sig och tillsammans visar de på utbildningens och utbildningspolitikens komplexitet.

Vi vill också tacka följande bidragsgivare till tryckningen av denna vänskrift: redaktionskommittén för Acta Universitatis Upsaliensis, Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet, projektet "Utbildningspolitik och reformer" (lett av Ulf P. Lundgren), samt VR-projektet "Vem styr skolan?" (lett av Henrik Román) och "Lärares autonomi i Sverige, Finland, England och Tyskland" (lett av Wieland Wermke).